

Col·legi Notarial de Catalunya

PREMI PUIG SALELLAS

Edició 2021

QUARANTA ANYS D'EVOLUCIÓ
DEL DRET CATALÀ
A LES JORNADES DE TOSSA

JORNADES DE DRET CATALÀ A TOSSA

Col·lecció
PREMI PUIG SALELLAS

2021

Marcial Pons

MADRID | BARCELONA | BUENOS AIRES | SÃO PAULO

2023

Sumari

	Pàg.
INTRODUCCIÓ. PARAULES D'AGRAÏMENT DEL PREMI PUIG SALELLAS A LES JORNADES DE TOSSA. Quaranta anys de les Jornades de Dret català a Tossa en el context del desenvolupament del Dret civil català, per Miquel Martín-Casals	27
I. ELS INICIS DE LES JORNADES EN EL MARC DE LA RECUPERACIÓ DE LES COMPETÈNCIES LEGISLATIVES EN MATÈRIA CIVIL	27
II. LES JORNADES EN EL MARC DE LES DIVERSES FASES DE L'ACTUALITZACIÓ DEL DRET CATALÀ	29
1. Jornades a l'entorn de la segona fase: Les lleis especials (Jornades 1986-1990)	29
2. Jornades a l'entorn de la tercera fase: els codis sectorials (Jornades 1992-1998)	31
3. Jornades a l'entorn de la quarta fase: «Cap a un Codi Civil de Catalunya» (1999-2002)	33
4. Jornades en la cinquena fase: la troballa del «Codi obert» i el desenvolupament del Codi Civil de Catalunya (2004-2021)	34
III. CONCLUSIÓ I AGRAÏMENTS FINALS	38

I. DRET CIVIL DE CATALUNYA

EL DESENVOLUPAMENT DE LA COMPETÈNCIA LEGISLATIVA EN MATÈRIA CIVIL, per Josep Maria Puig Salellas	43
I. LA COMPETÈNCIA AUTONÒMICA DE DESENVOLUPAMENT...	44
1. La jurisprudència constitucional	44
2. La competència general	46
3. Un marc diferent: l'Estatut del País Valencià	48
4. Novament la jurisprudència constitucional	50
5. Conclusió	53
II. LA COMPETÈNCIA ESTATAL INDISCUTIBLE	54

	Pàg.
III LES BASES DE LES OBLIGACIONS CONTRACTUALS	58
1. La jurisprudència constitucional	58
2. Un altre plantejament. La doctrina.....	62
3. Una hipòtesi de treball.....	64
IV. L'ÚS DE LA COMPETÈNCIA	68
1. El Decret legislatiu 1/1984.....	68
2. El Codi de successions.....	69
3. El Codi de Família	70
4. El dret patrimonial	73
LA COMPETÈNCIA EN DRET CIVIL EN EL SEGLE XXI, per Juan Antonio Xiol Ríos.....	77
I. LOS DERECHOS CIVILES ESPECIALES EN LA CONSTITUCIÓN.....	77
II. EL ÁMBITO DE LOS DERECHOS CIVILES ESPECIALES: TRES CONCEPCIONES POSIBLES.....	79
III. LA POSICIÓN DEL TRIBUNAL CONSTITUCIONAL.....	81
1. Concepción residual.....	81
2. «Desarrollo» del Derecho civil autonómico.....	82
3. Paridad de los derechos civiles y carácter subsidiario del Derecho común.....	84
4. Posición del Tribunal Constitucional respecto de la concepción histórica.....	85
5. Posición del Tribunal Constitucional respecto de la concepción federal.....	87
IV. PROBLEMAS QUE PLANTEA LA SITUACIÓN ACTUAL	90
1. Las contradicciones y la tendencia a la involución en la jurisprudencia del Tribunal Constitucional: de los <i>obiter dicta</i> al <i>flatus vocis</i>	90
2. El desarrollo «político» de los derechos civiles.....	91
3. La incertidumbre y las desigualdades entre las comunidades autónomas con Derecho civil propio	92
A) Desigualdad de régimen entre las distintas comunidades autónomas	92
B) Problemas para regular los conflictos de leyes.....	93
C) Problemas para determinar el ámbito del Derecho civil frente a otras materias	93
D) Las dificultades de las comunidades autónomas con derechos forales históricos	94
4. Las dificultades de las comunidades autónomas sin Derecho civil propio.....	95
A) Las complicaciones de la función legislativa del Estado para regular cuestiones de Derecho privado	95
B) La tendencia a acudir a títulos competenciales ajenos al Derecho civil.....	95

	Pàg.
V. LA CODIFICACIÓN DEL DERECHO CIVIL CATALÁN Y LAS BASES DE LAS OBLIGACIONES CONTRACTUALES	96
1. La codificación del Derecho civil catalán	96
2. El desarrollo del Derecho civil basado en la conexión sistemática con la totalidad del Derecho propio	98
3. La competencia de la Generalitat para regular la materia contractual.....	98
4. El concepto de bases de las obligaciones contractuales como competencia exclusiva del Estado.....	100
 CODIFICACIÓ CATALANA I CODIFICACIÓ EUROPEA. El Codi Civil com a instrument de política jurídica, per Encarna Roca	 103
I. INTRODUCCIÓ.....	103
II. ELS SENTITS DE L'EXPRESSIÓ CODIFICACIÓ	105
1. Codificació com a forma d'expressió d'una cultura jurídica concreta	105
2. Codificació com a instrument polític per obtenir determinades finalitats.....	106
3. Codificació, mecanisme per a l'exercici de la sobirania	108
III. LA CODIFICACIÓ DEL DRET PRIVAT EUROPEU.....	110
1. Els arguments de la codificació europea	111
2. Quin codi europeu i per a què?	114
IV. LA CODIFICACIÓ DEL DRET CIVIL CATALÀ	116
V. A TALL DE CONCLUSIÓ	121
BIBLIOGRAFIA	123
 REFORMA DE LOS CÓDIGOS Y DERECHO EUROPEO, por Luis Díez-Picazo.....	 125

II. DISPOSICIONS GENERALS

LA PRESCRIPCIÓN Y LA CADUCIDAD. PERSPECTIVAS LEGISLATIVAS, por Francisco Rivero Hernández.....	137
I. PRESCRIPCIÓN Y CADUCIDAD EN UN FUTURO CÓDIGO CIVIL CATALÁN	137
1. Situación actual. Necesidad de legislar, reformando.....	137
2. Ubicación sistemática de la prescripción y de la caducidad en un nuevo Código Civil.....	139
3. Instituciones regulables.....	139
II. LA PRESCRIPCIÓN EN UN NUEVO CÓDIGO CIVIL CATALÁN. RÉGIMEN Y PROBLEMAS PRINCIPALES	141

	Pàg.
1. Idea general de la prescripción. Caracterización.....	141
2. Cuestiones que debatir y resolver antes de legislar.....	142
3. Sujetos del fenómeno prescriptivo. Capacidad.....	145
A) Quiénes pueden oponer la prescripción.....	145
B) Sujeto frente a quien se puede oponer y opera la prescripción.....	147
4. Objeto de la prescripción.....	147
A) ¿Prescriben las excepciones?.....	147
B) ¿Acciones y pretensiones imprescriptibles?.....	148
5. Plazos de prescripción. Cómputo.....	149
A) Los plazos.....	149
B) Cómputo de los plazos prescriptivos.....	153
C) <i>Dies a quo</i> y <i>dies ad quem</i> en el cómputo.....	154
6. Interrupción de la prescripción.....	154
A) Concepción general de la interrupción.....	154
B) Causas de interrupción de la prescripción.....	155
C) Requisitos y régimen de la interrupción.....	156
D) Ejercicio y efectos.....	157
E) Interpretación.....	157
7. La suspensión de la prescripción.....	158
A) Necesidad. Justificación de su régimen.....	158
B) Casos. Tipificación.....	159
C) Pactos privados sobre suspensión de la prescripción.....	160
8. Renuncia de la prescripción.....	160
A) Concepción y alcance.....	160
B) Legitimación para esta renuncia.....	161
C) Régimen de la renuncia posible.....	161
D) Efectos de la renuncia de la prescripción.....	162
9. Ejercicio de la excepción de prescripción.....	162
A) No apreciación de oficio de la prescripción.....	162
B) Momento procesal idóneo y la tutela judicial efectiva.....	163
10. Efectos de la prescripción.....	164
A) En caso de alegación de la prescripción.....	164
B) En caso de no invocación de la prescripción.....	164
III. LA CADUCIDAD.....	165
1. Problemática general.....	165
A) «Construcción» de la caducidad en nuestro sistema jurídico.....	165
B) Concepciones y opciones posibles, de <i>lege ferenda</i>	167
C) Cuestiones fundamentales que debatir antes de legislar.....	168
2. Concepción de la caducidad que propongo.....	171
3. Requisitos de la caducidad.....	175

	Pàg.
A) Inactividad del titular.....	175
B) Transcurso del tiempo.....	177
4. Plazos y cómputo	178
A) Plazos de caducidad	178
B) ¿Prorrogabilidad convencional de los plazos de caducidad?.....	179
C) Cómputo del plazo	179
5. Interrupción y suspensión de los plazos de caducidad.....	180
A) Interrupción de la caducidad.....	180
B) Suspensión.....	181
6. Apreciación de oficio de la caducidad	181
7. Eficacia de la caducidad	184

III. PERSONA I FAMÍLIA

ELS PACTES DE SEPARACIÓ I DE DIVORCI. Concepto, naturaleza y contenido del convenio regulador de las relaciones conyugales, paterno-filiales y patrimoniales, per Juan José López Burniol.....	189
I. INTRODUCCIÓN.....	189
II. DERECHO POSITIVO.....	191
III. CONCEPTO, ÁMBITO Y NATURALEZA JURÍDICA DEL CONVENIO REGULADOR	192
1. Concepto.....	192
2. Ámbito	192
3. Naturaleza jurídica	193
A) Es un negocio jurídico de Derecho de familia.....	193
B) Es un requisito procesal.....	194
C) Tiene carácter transaccional.....	195
IV. DISTINCIÓN DE FIGURAS AFINES.....	195
1. Acuerdo de los cónyuges adoptado para regular las consecuencias de la nulidad	195
2. Capitulaciones matrimoniales.....	196
3. Pacto de separación amistosa	197
4. Pacto que pone fin a una unión de hecho.....	198
V. CLASES DE CONVENIOS.....	199
1. Por su origen	199
2. Por su causa	199
3. Por su contenido	199
VI. CONSTITUCIÓN DEL CONVENIO	199
1. Elementos personales	199
A) Capacidad de los menores	200
B) Los incapacitados judicialmente	200

	Pàg.
C) Asistencia y concurso al convenio de las personas que intervinieron como otorgantes en unos capítulos anteriores, si el convenio afectare a derechos concedidos por tales personas en dichos capítulos	200
D) Intervención de los hijos.....	201
E) Admisibilidad de la representación.....	201
2. Elementos reales: el contenido.....	202
3. Elementos formales	203
4. La aprobación judicial del convenio.....	203
A) Valoración de la conveniencia	203
B) Control de legalidad	204
VII. CONTENIDO DEL CONVENIO	205
1. Relaciones paterno-filiales: título, ejercicio y contenido de la patria potestad; guarda y cuidados y régimen de visitas.....	205
2. El domicilio, el uso de la vivienda conyugal y el ajuar familiar	206
3. Cargas del matrimonio. Alimentos. Pensión por desequilibrio.	206
4. Disolución y liquidación del régimen económico del matrimonio.....	207
5. Otros pactos.....	208
A) Las bases de actualización	208
B) Garantías de la efectividad del convenio	208
VIII. EFECTOS Y CUMPLIMIENTO DEL CONVENIO	208
IX. MODIFICACIÓN DEL CONVENIO.....	210
X. CESACIÓN DE SUS EFECTOS.....	211
1. Por reconciliación	211
2. Por muerte.....	212
3. Por nulidad.....	212
4. Por divorcio.....	212
ANEXO.....	213
I. Tiempo de casados que llevaban los cónyuges en el momento de protocolizar el convenio.....	213
II. Parejas con y sin hijos	213
III. Contenido del convenio: atribución de la guarda y custodia.....	213
IV. Contenido del convenio: pactos sobre la vivienda conyugal.....	214
V. Contenido del convenio: pensión compensatoria.....	214
PERSPECTIVA NOTARIAL SOBRE LOS PACTOS EN PREVISIÓN DE LA RUPTURA CONYUGAL, por Ángel Serrano de Nicolás	215
I. PRELIMINAR.....	215

	Pàg.
II. ADMISIBILIDAD DE LOS PACTOS EN PREVISIÓN DE LA RUPTURA: ENTRE EL ART. 1255 CC Y SU EXPRESA ADMISIÓN EN EL CCCAT	218
1. Relación de estos pactos, en su unicidad o multiplicidad, con los capítulos matrimoniales y el convenio regulador	219
2. La escritura pública como medio de información en los pactos prematrimoniales.....	220
3. Plazo hábil para su autorización prenupcial: su incidencia en la validez y en la revocabilidad	223
III. LÍMITES GENÉRICOS Y ESPECÍFICOS APLICABLES A LOS PACTOS EN PREVISIÓN DE LA RUPTURA MATRIMONIAL.....	224
1. Aplicaciones prácticas de los límites genéricos a la autonomía de la voluntad en estos pactos en previsión de la ruptura.....	225
2. El posible límite específico del contenido propio de estos pactos frente a lo que es contenido imperativo del convenio regulador .	229
IV. LOS PACTOS PREMATRIMONIALES EN PREVISIÓN DE LA RUPTURA EN SU RELACIÓN CON LOS PACTOS CAPITULARES MATRIMONIALES O SUCESORIOS.....	230
1. Unidad instrumental vs. Autonomía causal entre capítulos matrimoniales, pactos prematrimoniales y pactos sucesorios.	231
2. Incidencia de la ruptura matrimonial en los pactos prematrimoniales y en los pactos sucesorios.....	232
V. PRINCIPALES PACTOS EN RELACIÓN CON LA LIQUIDACIÓN DEL REM, SINGULARMENTE, CUANDO ES EL DE SEPARACIÓN DE BIENES.....	233
1. Algunos pactos posibles sobre atribución preferente de bienes al extinguirse el proindiviso derivado del REM de separación de bienes.....	233
2. Adjudicación de participaciones sociales o de bienes aportados a una sociedad: Acuerdos sobre su valoración.....	234
3. Vivienda habitual: posible pacto sobre su atribución futura e incluso sobre pago de la cuota hipotecaria	235
4. Vivienda habitual con protección pública: límites a la libertad de pacto, incluso prematrimonial.....	236
VI. POSIBLES ACUERDOS SOBRE RECLAMACIÓN DE GASTOS EXCEPCIONALES, O DEL DAÑO MORAL, DE LOS HIJOS CUYA PATERNIDAD SE IMPUGNA.....	238
VII. CONCLUSIONES	238
 LA PROBLEMÀTICA DE LA VELLESA I EL DRET CIVIL. CONSIDERACIONS A L'ENTORN DE LA RELLEVÀNCIA DE LA CONDICIÓN DE PERSONA ANCIANA EN EL FUTUR CODI DE FAMÍLIA DE CATALUNYA, per Joan Egea Fernández y Cristina González Beilfuss	241
I. INTRODUCCIÓ.....	241

	Pàg.
II. LA UNITAT DEL CONCEPTE JURÍDIC DE PERSONA I LA VELLESA. ELS ESTATS CIVILS DE MAJOR I MENOR D'EDAT.....	244
III. ELS PROBLEMES DE LA VELLESA EN L'ÀMBIT DELS RÈGIMS DE PROTECCIÓ DELS INCAPACITATS.....	250
1. La praxi jurisprudencial sobre incapacitació.....	252
2. La regulació vigent dels règims de protecció dels majors incapacitats a l'ordenament civil català.....	253
3. L'oportunitat d'introduir la regulació de l'autotutela.....	256
4. Les decisions sobre tractaments mèdics.....	257
A) La potestat d'autodeterminació: el «testament biològic o vital».....	258
B) Les decisions de caire mèdic o terapèutic i la intervenció de tercers.....	260
5. En especial, la decisió d'internament	262
IV. LES OBLIGACIONS FAMILIARS: SOLIDARITAT FAMILIAR, SOLIDARITAT SOCIAL I PRINCIPI DE SUBSIDIARIETAT.....	263
1. L'obligació legal d'aliments.....	264
A) La relació entre l'obligació d'aliments i les prestacions assistencials. Acolliment residencial en centres amb finançament públic: la contribució dels usuaris al manteniment dels serveis i el crèdit de l'administració pels aliments prestats.....	266
B) La contribució, cas de convivència, a les càrregues familiars.....	274
C) L'establiment paccionat d'una pensió alimentària. La configuració jurisprudencial del contracte de vitalici o de pensió alimentària.....	274
D) L'acolliment de gent gran en persona o família com a forma de prestació d'aliments convinguda pels interessats ..	276
2. Els drets de relació i visita amb els descendents menors	278
V. CONCLUSIÓ. PROPOSTES DE REGULACIÓ EN EL FUTUR CODI DE FAMÍLIA.....	278
BIBLIOGRAFIA	290

IV. PERSONES JURÍDIQUES

LES FINALITATS FUNDACIONALS: LA SEVA NATURALES, COMPLIMENT I MODIFICACIÓ, per Josep Ferrer i Riba.....	295
I. INTRODUCCIÓ: EL CANVI DE MODEL FUNDACIONAL I ELS SEUS REPTES NORMATIUS.....	295
1. El model clàssic i la seva dogmàtica.....	295
2. El model contemporani: un model multifuncional i tipològicament heterogeni.....	298

	Pàg.
II. LES FINALITATS FUNDACIONALS I EL SEU COMPLIMENT	301
1. Les finalitats fundacionals com a finalitats d'interès general. Finalitats d'interès general i activitats empresarials.....	301
2. El compliment de les finalitats fundacionals: les regles que en garanteixen l'efectivitat.....	305
A) El deure de destinar part de les rendes a realitzar les finalitats fundacionals	305
B) La supervisió del compliment de les finalitats: les modalitats de control.....	308
C) La responsabilitat dels patrons per incompliment dels fins fundacionals	319
III. LA MODIFICACIÓ DE LES FINALITATS FUNDACIONALS	323
1. El respecte a la voluntat dels fundadors i l'assignació eficient del patrimoni fundacional	323
A) Els pressupòsits de la modificació: la necessitat o la conveniència	325
B) La ponderació de la voluntat fundacional	328
2. Legitimació per a promoure la modificació estatutària i control del seu abast	329
IV. CONCLUSIONS.....	330

V. SUCCESSIONS

LES BASES DEL NOU CODI DE SUCCESSIONS, per Lluís Puig i Ferriol.	335
I. LA CODIFICACIÓ DEL DRET DE SUCCESSIONS PER CAUSA DE MORT	335
II. LES BASES DEL NOU CODI DE SUCCESSIONS.....	339
III. EL CODI DE SUCCESSIONS I LA CONSERVACIÓ DEL DRET SUCCESSORI TRADICIONAL	340
1. Els precedents legislatius.....	342
2. Els principis del dret successori català.....	343
IV. EL CODI DE SUCCESSIONS I EL DESENVOLUPAMENT DEL DRET SUCCESSORI CATALÀ	343
1. L'acceptació de l'herència	344
2. La partició hereditària.....	345
3. Les formes testamentàries.....	349
4. Els llegats.....	350
5. Desheretament i indignitat.....	351
V. EL CODI DE SUCCESSIONS I LA MODIFICACIÓ DEL DRET SUCCESSORI CATALÀ	352
1. Configuració jurídica de la comunitat hereditària.....	352
2. Supressió de l' <i>spatium deliberandi</i>	354

	Pàg.
3. L'acceptació a benefici d'inventari.....	354
4. El dret d'acréixer en el llegat de diner	354
5. Els heretaments en el Codi de Successions.....	355
6. Les formes testamentàries en el Codi de Successions	356
7. Regles sobre la institució hereditària	357
8. Disposicions fiduciàries	358
9. La substitució exemplar	358
10. L'herència fideïcomissària en el Codi de Successions.....	359
11. L'execució testamentària	360
12. La successió intestada en el Codi de Successions.....	360
13. La llegítima.....	361
14. La quarta vidual	362
15. La reserva del consort supervivent	362
L'ACCEPTACIÓ I LA REPUDIACIÓ. EL RÈGIM D'ADQUISICIÓ DE L'HERÈNCIA, per Anna Casanovas Mussons.....	365
I. L'ACCEPTACIÓ I LA REPUDIACIÓ.....	365
1. La configuració dels actes d'acceptació i de repudiació. La capacitat per acceptar o repudiar	365
2. La <i>interrogatio in iure</i>	367
3. La repudiació	367
4. L'acceptació	368
II. EL RÈGIM DE L'ADQUISICIÓ DE L'HERÈNCIA	371
1. Els efectes de l'acceptació pura i simple.....	371
A) La confusió de patrimonis	371
B) La responsabilitat il·limitada per deutes	372
C) El benefici de separació de patrimonis	373
2. Els efectes de l'acceptació a benefici d'inventari.....	374
A) La separació de patrimonis.....	375
B) La responsabilitat limitada de l'hereu beneficiari.....	375
C) L'administració liquidadora de l'herència.....	375
LA MARMESSORIA, per Josep-Delfí Guàrdia i Canela	379
I. INTRODUCCIÓ.....	379
II. CONSIDERACIONS GENERALS.....	380
III. ELS TEMES PACÍFICS	382
1. El concepte i la condició jurídica del marmessor	382
2. El seu nomenament	382
3. L'actuació en cas de pluralitat	383
4. La capacitat i la legitimació	383
5. L'acceptació, excusa i renúncia	384
6. La retribució.....	385
7. El compliment de l'encàrrec.....	385

	Pàg.
8. El cessament i la finalització.....	386
IV. MARMESSORS UNIVERSALS I PARTICULARS	386
1. Classificació unitària o plural.....	387
2. La marmessoria particular	388
3. La marmessoria universal, en general	388
4. La marmessoria universal de lliurament directe	389
5. La marmessoria universal de realització d'herència.....	390
6. La retribució dels marmessors.....	390
V. A TALL DE CONCLUSIONS	392

AMOR ET CARITAS, LA PARELLA DE FET EN EL DRET SUCCESSIONARI DE CATALUNYA, per Pau Salvador i Coderch, Marc-Roger Llovetas i Ferrer y Carles Seuba i Torreblanca.....

393

I. INTRODUCCIÓ.....	393
II. EL DEBAT SOBRE LA PARELLA DE FET: LES RAONS D'UNS I D'ALTRES	394
1. El concepte de parella de fet	394
A) Llei de successió intestada de 1987	394
B) Llei de regulació de la llegítima de 1990.....	395
C) El Codi de Successions de 1991.....	395
2. Arguments favorables	397
3. Arguments en contra.....	397
A) L'argument de la voluntat.....	397
B) L'argument del preu	398
III. DUES ALTERNATIVES.....	400
1. L'esmena non nata de CiU al projecte de Codi de successions del 1991.....	400
A) La ubicació de la regulació proposada en una Disposició Addicional	401
B) El termini inicial de trenta dies.....	401
C) El causant solter, vidu o divorciat	401
D) La declaració judicial de convivència marital	401
E) El concepte de convivència marital.....	402
F) El requisit de la continuïtat. Els terminis de cinc i dos anys.	402
G) L'equiparació del company o companya al cònjuge.....	402
H) El procediment; qüestions de prova	402
2. Les relacions de dependència.....	403
A) El tipus social a considerar: assistència i dependència.....	403
B) La tècnica jurídica de tutela: aliments, llegítima, successió intestada.....	405
C) El model comparat.....	405

	Pàg.
LA SUCESIÓN INTESTADA INCORPORADA AL CÓDIGO CIVIL DE CATALUÑA (PRINCIPIOS-INNOVACIONES), por M.^a del Carmen Ge-te-Alonso Calera	409
I. CONSIDERACIONES GENERALES	409
1. Los principios del sistema	413
2. Delimitación de la sucesión intestada	415
II. REGLAS BÁSICAS	419
1. Cuando procede	419
2. El parentesco.....	420
III. EL ORDEN SUCESORIO.....	422
1. La sucesión de los descendientes	422
2. La sucesión del cónyuge y pareja superviviente.....	425
A) Enumeración de los derechos.....	426
B) La igualación del cónyuge viudo y la pareja estable	427
C) ¿Qué tiene la consideración de unión no matrimonial? ...	429
D) El usufructo universal.....	431
3. La sucesión de los ascendientes	435
4. La sucesión de los colaterales	436
5. La sucesión de la Generalitat de Cataluña	437
IV. LA SUCESIÓN EN LA ADOPCIÓN	438
1. Efectos sucesorios de la adopción	439
A) Adopción y sucesión.....	440
B) Efectos sucesorios y parientes adoptivos.....	441
C) Parientes de origen y adopción.....	442
2. Adopción de los hijos de la pareja.....	443
3. Adopción entre parientes.....	445
A) Regla.....	446
B) Especialidades	447
4. Sucesión entre los hermanos por naturaleza adoptados.....	448
5. El trato familiar.....	449
V. LA SUCESIÓN DEL IMPÚBER.....	450
VI. CONCORDANCIAS.....	452
1. Leyes especiales.....	452
2. El Libro IV del Código Civil	453
3. El Libro I del Código Civil	455
4. El Libro V del Código Civil.....	455
 PERSPECTIVES DE FUTUR EN L'ÀMBIT DEL DRET CATALÀ DE SUCCESSIONS, per Antoni Vaquer Aloy	 457
I. INTRODUCCIÓ.....	457

	Pàg.
II. CAP A UN TRACTAMENT UNITARI DEL TESTAMENT I ELS INSTRUMENTS EXTRATESTAMENTARIS DE TRANSMISSIÓ DE RIQUESA.....	459
1. L'art. 421-23 CCCat	459
2. La designació de les persones beneficiàries	461
A) La designació de les persones beneficiàries, en general....	461
B) Especial referència al cònjuge o convivent i els seus pa- rents	464
3. Les formes testamentàries on fer la designació	465
4. L'abast de la designació en un negoci per causa de mort	466
5. Vicis de la voluntat.....	468
6. Aplicació de les causes d'indignitat a la designació de benefi- ciaris	468
7. En defecte de designació eficaç, els beneficiaris es decideixen d'acord amb el testament o, si no n'hi ha, amb els ordres de la successió intestada.....	469
8. Recordatoris periòdics de les designacions de beneficiaris.....	470
9. Els productes amb designació de beneficiaris i la llegítima.....	470
A) Computació legitimària	471
B) Imputació legitimària	473
10. Els productes amb designació de beneficiaris i la col·lació	475
11. Aplicació de l'art. 211-2.2 CCCat.....	476
12. Disposició transitòria	477
III. LES FAMÍLIES RECONSTITUÏDES EN LA SUCCESSIÓ	477
1. Introducció.....	477
2. Famílies reconstituïdes i successió intestada.....	480
3. Famílies reconstituïdes i llegítima	481
IV. REFORMES DERIVADES DE DESENVOLUPAMENTS JUDI- CIALS	481
1. La indicació del lloc de l'atorgament en els testaments ho- lògrafs	481
2. La unitat d'acte en els testaments hològrafs	483
3. L'elecció pels dos parents i les famílies monoparentals.....	484
4. La presa de possessió dels prelegats	486
5. El desheretament per manca de relació familiar manifesta i continuada imputable adequadament al legitimari.....	487
V. ALTRES MODIFICACIONS MIRANT AL FUTUR.....	490
1. L'edat per a testar	490
2. La supressió del testament tancat en suport electrònic.....	491
3. La concurrència d'hereu universal i marmessor universal.....	492
4. Condicions testamentàries i drets i llibertats fonamentals	493
VI. ANNEX.....	494

VI. DRETS REALS

LA REGULACIÓ DELS DRETS REALS EN EL LLIBRE CINQUÈ DEL CODI CIVIL DE CATALUNYA, per Antoni Mirambell i Abancó	503
I. LA LLEI 5/2006, DE 10 DE MAIG: ELS PRECEDENTS	503
II. LA LLEI 5/2006, DE 10 DE MAIG: UNS CRITERIS DE CODIFICACIÓ.....	505
1. Regulació actualitzadora i innovadora.....	505
2. Principis bàsics	506
3. Caràcter de dret comú	506
III. LA NOVA REGULACIÓ: ALGUNS ASPECTES DESTACABLES....	508
1. Títol 1. Els béns.....	508
A) El concepte de patrimoni.....	508
B) Els títols adquisitius.....	509
C) L'administració de béns aliens.....	510
D) Els patrimonis fiduciaris.....	511
2. Títol 2. La possessió.....	512
A) El concepte possessori	512
B) La liquidació de la situació possessòria.....	513
C) L'apropiació indeguda	514
D) L'acció publiciana	515
3. Títol 3. L'adquisició, la transmissió i l'extinció del dret real	516
A) La no-regulació de les prohibicions de disposar	516
B) La tradició.....	518
C) La donació	520
D) La usucapió.....	525
4. Títol 4. El dret de propietat	527
A) Concepte i funció social	527
B) Fruits.....	527
C) Accessió.....	528
D) Delimitació i fitació	528
E) Restriccions del dret de propietat.....	529
F) Relacions de veïnatge	529
5. Títol 5. Les situacions de comunitat.....	530
A) Reclamació de despeses	533
B) Pacte d'indivisió.....	533
C) Propietat horitzontal.....	534
6. Títol 6. Els drets reals limitats	535
A) Dret d'usdefruit.....	535
B) Drets d'aprofitament parcial.....	536
C) Dret de superfície i dret de vol.....	536
D) Censos	537
E) Retracte.....	538

	Pàg.
F) Garantia	538
IV. BIBLIOGRAFIA	540
ELS SISTEMES ADQUISITIUS DELS DRETS REALS EN EL LLIBRE CINQUÈ DEL CODI CIVIL DE CATALUNYA, per Ferran Badosa Coll ...	543
I. INTRODUCCIÓ. ELS DOS «SISTEMES D'ADQUISICIÓ» DELS DRETS REALS DE LA LLEI 5/2006: EL FONAMENTAT EN ELS «TÍTOLS D'ADQUISICIÓ» I EL FONAMENTAT EN LA TRA- DICIÓ	543
1. «Transmetre i adquirir»	544
2. «Constituir i transmetre»	545
3. Els objectes de l'adquisició	546
4. Altres supòsits adquisitius que no són títols	546
5. La doble presència de la tradició. En relació amb el «títol» i la « <i>iusta causa traditionis</i> »	547
6. Les diverses accepcions de la possessió en els drets reals	548
A) La presència de la possessió en els drets reals. «Concepte possessoris» i objecte	549
B) Els drets possessoris	550
C) Els drets no possessoris. La posseïbilitat dels drets reals...	550
II. 1A PART. EL «SISTEMA D'ADQUISICIÓ» FONAMENTAT EN ELS «TÍTOLS D'ADQUISICIÓ»	551
1. El «títol d'adquisició» (art. 531-1). L'admissió de la seva possi- ble insuficiència	552
2. La complementació i la integració del títol adquisitiu (art. 531-1)	553
A) La «tradició». Només aplicable als drets reals que com- portin possessió o afectació d'un objecte	553
B) Els «actes»	555
C) Les « formalitats »	556
III. 2A PART. EL «SISTEMA D'ADQUISICIÓ» FONAMENTAT EN LA POSSESIÓ ADQUIRIDA PER TRADICIÓ	556
1. La tradició i les seves «justes causes» (art. 531-3)	557
2. L'adquisició de la possessió de bona fe de béns mobles a títol onerós i de bona fe (art. 522-8.1.3)	558
A) El supòsit de fet bàsic (art. 522-8.1)	558
B) La regla adquisitiva	558
C) L'excepció	559
D) L'exclusió de l'excepció (art. 522-8.3 fin.)	560
3. La irreivindicabilitat (art. 544-2.1)	561

	Pàg.
LES SITUACIONS DE COMUNITAT EN EL LLIBRE CINQUÈ DEL CODI CIVIL DE CATALUNYA, per Lluís Jou Mirabent	563
I. LES SITUACIONS DE COMUNITAT EN EL TÍTOL CINQUÈ DEL CODI CIVIL DE CATALUNYA.....	563
1. La Llei 5/2006 i el Projecte de 2003	563
2. El títol cinquè i els seus models de referència	565
3. Comunitats a les quals s'aplica la normativa del Codi.....	566
II. LES SITUACIONS DE COMUNITAT EN GENERAL.....	567
III. LA COMUNITAT ORDINÀRIA INDIVISA.....	568
1. Característiques bàsiques	568
2. Constitució i extinció	569
IV. DRETS INDIVIDUALS SOBRE LA COMUNITAT	570
1. Disposició de la quota.....	570
2. Dret d'adquisició preferent en la transmissió	571
3. Renúncia a la quota	573
V. L'OBJECTE DE LA COMUNITAT I ELS QUI EN SÓN TITULARS.	574
1. L'ús i el gaudi de l'objecte en comunitat	574
2. L'administració.....	575
3. Els convenis per regular la comunitat indivisa	576
VI. LA DIVISIÓ DE LA COSA COMUNA	578
1. L'acció de divisió	578
A) Els pactes d'indivisió	578
B) La causa legal d'indivisió	579
2. El procediment de la divisió.....	579
3. Els efectes de la divisió.....	580
VII. OBLIGACIONS I CONTRACTES	
PRESENTACIÓ GENERAL, per Miquel Martí-Casals	585
I. L'ELABORACIÓ DEL CODI CIVIL DE CATALUNYA I, EN PARTICULAR DEL LLIBRE VI, EN EL MARC DE L'OBSERVATORI DE DRET PRIVAT DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA.....	585
ANNEX	591
LA PERSPECTIVA NOTARIAL SOBRE EL LLIBRE SISÈ DEL CODI CIVIL DE CATALUNYA, per Joan Carles Ollé Favaró	595

	Pàg.
EL PUNT DE VISTA DELS REGISTRADORS SOBRE LA FUTURA REGULACIÓ DE LES OBLIGACIONS I ELS CONTRACTES AL CODI CIVIL DE CATALUNYA, per Antoni Giner Gargallo	599
I. INTRODUCCIÓ.....	599
II. PROBLEMES O LÍMITS DE LA REGULACIÓ CATALANA SOBRE LES OBLIGACIONS I ELS CONTRACTES	601
1. Límits constitucionals	601
2. Límits europeus	602
III. REGULACIÓ QUE HAURIA DE CONTENIR EL LLIBRE VI	603
 L'ADVOCACIA CATALANA DAVANT LA CODIFICACIÓ DEL DRET CATALÀ D'OBLIGACIONS I CONTRACTES, per Pedro L. Yúfera Sales ...	 605
I. L'ADVOCACIA CATALANA COM A CAPDANTERA PER A L'ASSOLIMENT D'UN DRET CIVIL PROPI	605
II. EL PAPER ACTIU DE L'ADVOCACIA EN ELS ACTUALS I FUTURS PROJECTES LEGISLATIUS	609
III. ÉS NECESSÀRIA L'ELABORACIÓ DEL LLIBRE SISÈ SOBRE OBLIGACIONS I CONTRACTES?.....	611
IV. QUIN HAURIA D'ÉSSER EL SEU CONTINGUT ACTUAL I QUINES SERIEN LES SEVES ASPIRACIONS?.....	612
V. POSICIONAMENT DE L'ADVOCACIA EN AQUESTA MATÈRIA...	612
 LA CONTRACTACIÓ QUE AFECTA ELS CONSUMIDORS AL FUTUR LLIBRE SISÈ, per Jordi Anguera Camós	 615
 LA CONTRACTACIÓ AMB CONSUMIDORS EN EL LLIBRE SISÈ, per Mariló Gramunt Fombuena	 617
I. MODELS DE TÈCNICA LEGISLATIVA PER A LA REGULACIÓ DE LA CONTRACTACIÓ AMB CONSUMIDORS	617
II. L'ELECCIÓ DEL MODEL INTEGRADOR PEL LEGISLADOR CATALÀ	619
III. LA INCORPORACIÓ DE LES NORMES RELATIVES ALS CONTRACTES DE CONSUM AL LLIBRE SISÈ CCCAT	624
1. Norma general i norma particular en el mateix article	624
2. Supòsits d'adaptació de la norma general a la de consum.....	626
IV. CONCLUSIÓ	626

	Pàg.
EL LLIBRE SISÈ I LA PROPOSTA DE NOU «CÓDIGO MERCANTIL», per Maria Rosa Llácer Matacás	627
I. LA «CIVILITAT», IMPREVISTA QÜESTIÓ AFEGIDA A LES «BA- SES DE LES OBLIGACIONS CONTRACTUALS»	627
1. L'avantprojecte de llei del Codi Mercantil i projecte de llei del llibre sisè del Codi Civil de Catalunya, relatiu a les obligacions i els contractes, en clau d'incompatibilitat.....	627
2. La unitat de mercat com a pretext.....	630
II. EL CONTRACTE MIXT: CONCURRÈNCIA DE MATÈRIES I PREVALENÇA DE L'ESTATUT CIVIL.....	632
III. L'ESTATUT CIVIL ESPECIAL.....	635
1. El cas paradigmàtic de la relació contractual de consum: la correcció de la desigualtat com <i>ratio iuris</i> de l'especialitat civil.....	635
2. L'estatut civil del consumidor com la persona aliena a activi- tats professionals en una relació contractual de consum.....	638
A) El consumidor, persona sense qualificació	638
B) La relació contractual de consum. El consumidor com contrapart del contracte onerós	641
3. La formació d'un estatut de drets del consumidor i la preva- lença de l'estatut civil.....	643
4. El reconeixement de la civilitat: la remissió de les lleis espe- cials al dret sectorial i al dret comú (art. 112-1 CCons i 59.1 TRLUCU).....	645
IV. L'ESTATUT CIVIL DEL CLIENT DE BÉNS I SERVEIS EN LES REGULACIONS SECTORIALS	649
V. EL LLIBRE SISÈ CCCAT COM SEU DE DRET GENERAL I DE DRET CIVIL ESPECIAL	654
1. El Llibre sisè CCCat com seu del dret general de les obligaci- ons i els contractes.....	654
2. L'absorció de l'especialitat en els nous Codis Civils. L'empara del principi de bona fe	656
3. La «comunitat» de les normes especials incorporades al CCCat.	659
 ADAPTACIÓN DEL CÓDIGO CIVIL AL DERECHO EUROPEO: LA COMPRAVENTA, por Antonio Manuel Morales Moreno	 663
I. INTRODUCCIÓN.....	663
II. ENCUADRE DOGMÁTICO DE LA DIRECTIVA 1999/44.....	664
III. LA EXIGENCIA DE CONFORMIDAD	665
IV. LA SUPERACIÓN DEL SISTEMA CODIFICADO DEL SANEA- MIENTO POR VICIOS: RAZONES TEÓRICAS, RAZONES PRÁC- TICAS	666

	Pàg.
1. Razones históricas que justifican la existencia del sistema especial de responsabilidad del saneamiento	666
2. Claves dogmáticas de la contraposición entre saneamiento e incumplimiento: la transformación del concepto de objeto	668
V. EL ESTADO ACTUAL DEL PROCESO DE TRANSPOSICIÓN DE LA DIRECTIVA 1999/44/CE A LOS ORDENAMIENTOS EUROPEOS.....	670
1. Generalización del sistema de la Directiva a todas las ventas, a través de la reforma del Código.....	671
A) Alemania	671
B) Austria.....	671
C) Francia	672
D) Holanda	672
2. Creación de un régimen especial para las ventas a consumidores dentro del Código Civil	673
A) Italia	673
B) Bélgica.....	673
3. Incorporación mediante una ley especial.....	674
A) Portugal.....	674
B) España	674
VI. PROBLEMAS QUE PLANTEA EL SISTEMA DE TRANSPOSICIÓN DE LA DIRECTIVA EN EL DERECHO ESPAÑOL: PROBLEMAS DE CONCURRENCIA DE REMEDIOS.....	674
VII. LA REFORMA DEL CÓDIGO CIVIL.....	677
1. Aspectos generales	678
A) La noción de compraventa.....	678
B) Una nueva regulación del problema del riesgo	679
C) Imposibilidad inicial (art. 1460 CC).....	681
D) Supresión de la obligación de saneamiento	681
E) Mantenimiento de los preceptos que regulan las formas de entrega	681
F) Gastos de transporte	682
G) Estado en que debe ser entregada la cosa y atribución de sus frutos	682
H) Tratamiento de las diferencias de cabida o calidad en las ventas de inmuebles.....	683
2. Falta de conformidad.....	683
A) La exigencia de conformidad.....	684
B) Determinación del momento en el que la cosa debe ser conforme al contrato.....	684
C) Los criterios de conformidad.....	685
D) Límites de la vinculación por declaraciones públicas	685
E) Entrega de cosa diferente o en cantidad inferior a la debida.....	686
F) Conocimiento de la falta de conformidad por el comprador	686

	Pàg.
G) Incorrecta instal·lació del bien.....	687
H) La garantia convencional.....	687
I) Los remedios de la falta de conformidad	688
J) La pretensió de cumplimiento	689
K) Derecho a resolver el contrato o a obtener una rebaja del precio	691
L) Carga de denunciar la falta de conformidad	691
M) Prescripció.....	693
3. Derechos de tercero	694
A) Delimitació del supuesto.....	695
B) Remedios del comprador.....	696
C) La llamada en garantía	696
D) Obligació de denuncia.....	697
E) Prescripció.....	697
VIII. LA REFORMA DEL CÒDIGO CIVIL Y LA LEY DE INCORPORACIÓ DE LA DIRECTIVA	697
IX. BIBLIOGRAFÍA	698

INTRODUCCIÓ
PARAULES D'AGRAÏMENT DEL PREMI
PUIG SALELLAS A LES JORNADES
DE TOSSA

**Quaranta anys de les Jornades
de Dret català a Tossa en el context
del desenvolupament del Dret civil català**

Miquel MARTÍN-CASALS

Catedràtic de Dret Civil

Institut de Dret privat europeu i comparat de la Universitat de Girona

**I. ELS INICIS DE LES JORNADES EN EL MARC
DE LA RECUPERACIÓ DE LES COMPETÈNCIES
LEGISLATIVES EN MATÈRIA CIVIL**

Avui ens convoca el Col·legi Notarial de Catalunya per fer lliurament d'un important premi a una institució, les Jornades de Dret català a Tossa, que recentment han complert 41 anys.

Mantenir durant tot aquest temps un lloc de trobada per parlar del Dret civil català que ja tenim i que volem tenir a l'esdevenidor no ha estat una feina fàcil i no hauria estat possible si no fos perquè és i ha estat una tasca col·lectiva. En aquesta tasca hi han participat diverses generacions de juristes de Catalunya i, en menor mesura, d'arreu de l'estat i de l'estranger, i pertanyents a la majoria de professions jurídiques dedicades al Dret civil, especialment d'universitaris, notaris, registradors, advocats i jutges. Amb els anys, les Jornades han esdevingut la cita bianual per excel·lència dels juristes dedicats al Dret civil català i en un país on molt poques coses —i no sempre les millors— duren més de 40 anys, l'aniversari de les Jornades és, crec, una gran efemèride.

Per mi és un honor que els meus companys co-organitzadors de les Jornades m'hagin permès recollir aquest premi en nom de tots ells pel fet d'haver contribuït a l'inici de les Jornades l'any 1980, i a la seva posterior continuïtat.

Cal dir, però, que la meva contribució inicial, més que un mèrit, fou el fruit de la inconsciència i de la gosadia de la joventut. Recordo que en acabar Dret a la UB l'any 1978 i, com a jove aspirant a professor ajudant de Dret civil, la meva futura cap, la Dra. Encarna Roca, em va convidar a assistir a les *Jornadas de Derecho Foral de Jaca*, que era l'únic lloc de trobada dels conreadors del Dret aleshores majoritàriament anomenat «foral» o fins i tot «especial». He de dir que les Jornades em van impactar molt, en especial la ponència d'un dels juristes presents que bescantava l'ocurrència del projecte de Constitució de fixar a tots els efectes la majoria d'edat als 18 anys, perquè li semblava una edat excessivament baixa. També em va sorprendre molt escoltar parlar d'algunes institucions civils que, probablement per la ignorància dels meus 22 anys, em semblaven venerables relíquies històriques, o que quan alguns companys, com ara els bascos o navarresos, parlaven de «Derecho foral» parlessin més de Dret fiscal i d'impostos que d'institucions civils.

A la primavera del 1980, quan després del servei militar em vaig incorporar com a professor ajudant de Dret civil a la UB, el record d'aquelles Jornades encara em donava voltes al cap. Un dia, en el bar de la Facultat, vaig comentar amb altres professors de l'Àrea de Dret civil com m'havien impressionat, i com em sorprenia que a Catalunya no tinguéssim un lloc on poguéssim trobar-nos periòdicament per anar fent propostes sobre el desenvolupament legislatiu del Dret civil català que possibilitava el nou marc constitucional i estatutari. En escoltar aquestes reflexions el Dr. Ferran Badosa em va dir, amb una certa ironia, que perquè no organitzava la trobada al meu poble, a Tossa de Mar i, a mesura que va anar avançant la conversa, que va continuar a la sala de professors i que fou llarga, el que va començar com una provocació, una broma o una idea esbojarrada, va anar agafant cos i va anar convertint-se en una idea plausible.

En poc més de 4 mesos es van preparar les Primeres Jornades, gràcies al suport en bloc de l'Ajuntament de Tossa de Mar i al suport econòmic de diverses institucions que vàrem poder obtenir gràcies a l'inestimable ajuda de la Dra. Encarna Roca, que va assumir la direcció de les Jornades, actuant jo a partir d'aquell moment com a secretari. Finalment, el més de setembre de 1980 es van poder dur a terme les *Primeres Jornades de Dret català a Tossa*, que van tractar sobre el veïnatge civil, amb ponències de Rodrigo Bercovitz i Miguel Coca, i van comptar amb la participació d'uns 60 juristes catalans i d'arreu de l'Estat, dels quals recordo especialment Francisco Fernández de Villavicencio, Juan Roca Juan, José Luis Lacruz Berdejo i Manuel Albaladejo. Malauradament, les ponències d'aquelles Jornades, ciclostilades, no s'han conservat, si bé algunes d'elles es van acabar publicant en diversos llocs.

Durant aquesta primera època que va des de 1980, és a dir, poc després de la recuperació de la competència legislativa en matèria civil per part del Parlament de Catalunya, fins l'adaptació de la Compilació als principis de la Constitució de 1978, l'any 1984, encara tenen lloc unes *Segones i Terceres Jornades*.

Superada una primera fase en la qual es va pensar que les Jornades podrien esser itinerants, i que va portar a que es fessin unes Jornades a Andorra l'any 1981, l'any 1982 van tenir lloc les *Segones Jornades de Dret català a Tossa*, moment en el qual va quedar establert que les Jornades serien sempre a Tossa i a finals de setembre dels anys parells. Les Segones Jornades van tractar fonamentalment de l'àmbit del Dret català i de les futures reformes de la Compilació amb ponències de Ferran Badosa, Pablo Salvador, Josep Delfí Guardia, Joan Verger Garau, Encarna Roca i Josep Maria Puig Salellas, i van ser objecte d'una publicació en fotocòpies en format de llibre .

Les *Terceres Jornades* tenen lloc els dies 26 a 29 de setembre de 1984, pocs mesos després de l'aprovació de la *Llei 13/1984, del 20 de març, sobre la Compilació del Dret civil de Catalunya i del Decret Legislatiu 1/1984, de 19 de juliol, pel qual s'aprova el seu text refós*.

Aquestes Jornades tenen ja la mirada posada en una futura reforma substantiva del Dret català i tracten el sistema successori i, més concretament, el principi de llibertat de disposar per causa de mort, tema que es va dividir en tres parts: una reflexió històrica, a càrrec de Bartolomé Clavero, una reflexió sobre els principis successoris catalans en vigor i sobre el seu futur, a càrrec de Lluís Puig i Ferriol, i una reflexió sobre les possibilitats d'ampliar en el futur la llibertat de testar, amb el títol de «les limitacions a la facultat de disposició», a càrrec del notari Juan José López Burniol. Entre les moltes comunicacions presentades destaquen la relativa a una eventual reforma de la llegítima, presentada pel notari Josep Maria Puig Salellas, i diverses comunicacions fetes des de la perspectiva del Dret successori català vist des de fora de Catalunya, amb ponents de la resta de l'estat i estrangers, com ara el professor alemany Hans Rau, del Max Planck Institut d'Hamburg.

II. LES JORNADES EN EL MARC DE LES DIVERSES FASES DE L'ACTUALITZACIÓ DEL DRET CATALÀ

1. Jornades a l'entorn de la segona fase: Les lleis especials (Jornades 1986-1990)

Aprovada l'adaptació de la Compilació al marc constitucional, el Parlament de Catalunya inicia una segona fase que té per objecte actualitzar el Dret civil i en la qual fa servir l'instrument tècnic de les lleis especials per, com dirà anys més tard de manera molt expressiva el Preàmbul de la Primera Llei del Codi Civil de Catalunya, «anar donant cos a poc a poc a

un ordenament jurídic encarcerat i amagrit per la prolongada absència d'institucions legislatives pròpies».

Cal recordar, però, que aquesta fase de les lleis especials havia estat precedida per la *Llei 1/1982, de 3 de març, de fundacions privades*, la qual havia estat dictada en base a l'art. 9.2 EAC en relació a l'art. 25.2 EAC, el qual atribuïa a la Generalitat la facultat de dictar la regulació legal del dret de fundació.

De les lleis civils d'aquesta segona època o fase cal destacar la:

- *Llei 24/1984, de 28 de novembre, de contractes d'integració.*
- *Llei 11/1985, de 13 de juny, de protecció de menors.*
- *Llei 9/1987, de 25 de maig, de successió intestada.*
- *Llei 6/1990, de 16 de març, de censos.*
- *Llei 13/1990, de 9 de juliol, de l'acció negatòria, les immissions, les servituds i les relacions de veïnatge.*

Especialment productiu fou l'any 1991, el qual es va inaugurar amb la:

- *Llei 7/1991, de 27 d'abril, de filiacions.*

I va continuar amb les:

- *Llei 22/1991, de 29 de novembre, de garanties possessòries sobre cosa moble.*
- *Llei 37/1991, de 30 de desembre, sobre mesures de protecció dels menors desemparats i de l'adopció.*
- *Llei 39/1991, de 30 de desembre, de la tutela i institucions tutelars.*

L'any 1991 es clou amb la *Llei 40/1991, del 30 de desembre, del Codi de successions per causa de mort en el dret civil de Catalunya*, la qual obrirà una nova etapa.

Durant aquesta etapa de lleis especials, les *Quartres Jornades* de l'any 1986 tracten el «Règim de la propietat col·lectiva urbana a Catalunya», amb ponències sobre «La multipropietat com a "règim jurídic immobiliari"» (Ferran Badosa), «Les urbanitzacions privades» (M.^a del Carmen Gete-Alonso), els «Aspectes materials i registrals de la multipropietat i de les urbanitzacions privades» (Antoni Isac) i les competències de la Generalitat pel que fa a la regulació jurídica de la multipropietat (Joaquín Tornos).

Per la seva part, les *Cinquenes Jornades* de l'any 1988 se sumen a la reflexió que suscitava en aquell moment el centenari del Codi Civil espanyol que es complia l'any següent, per fer una commemoració de l'efemèride en clau catalana titulada «Cent anys de Codi Civil des de Catalunya» amb una Primera Ponència sobre «El Dret Civil de Catalunya i la codificació. Alguns aspectes judicials i doctrinals», una Segona Ponència sobre l'aplicació del Dret català des de l'aprovació del Codi Civil fins l'aprovació de la Compilació i una Tercera Ponència dedicada a les «Perspectives del futur desenvolupament del Dret civil català».

L'any 1990 les *Sisenes Jornades* es dediquen al Dret patrimonial, si bé, per problemes diversos, finalment no es publiquen les ponències presentades.

Permeteu-me, però, que recordi una anècdota, per mi molt memorable, d'aquelles *Sisenes Jornades*, amb motiu de la intervenció del Conseller Agustí Bassols en la presentació de les Jornades, que és prova del bon tarannà i la bonhomia del Conseller de Justícia que ens va acompanyar a més Jornades en el càrrec, un total de cinc. Tot parlant del futur del Dret civil de Catalunya, l'Honorable Conseller es va anar engrescant en el seu discurs fins parlar, perquè no, de la creació d'un futur Codi Civil de Catalunya. En sentir aquestes paraules, el públic es va quedar un xic sorprès —i ell també, com si es tractes d'un nen que s'acaba de donar compte de que ha fet una entremaliadura—. Després, en privat, va haver-hi qui la va dir que, en un moment en que tot just es començava a treballar en Codis sectorials, potser havia anat massa lluny, però l'Agustí somreia satisfet perquè havia gosat dir en públic el que ell volia dir.

2. Jornades a l'entorn de la tercera fase: els codis sectorials (Jornades 1992-1998)

Amb la promulgació de la *Llei 40/1991, del 30 de desembre, del Codi de successions per causa de mort en el dret civil de Catalunya*, el Dret català entra, doncs, en una tercera fase, la de les codificacions parcials o codis sectorials, amb la voluntat de recollir, ordenar i sistematitzar la regulació sobre les diverses matèries continguda en les lleis especials que s'han anat promulgant i de completar-la fins a assolir la plenitud de l'exercici de les competències legislatives establertes per la Constitució i l'Estatut.

Les *Setenes Jornades de Dret català a Tossa* de 1992, amb el títol «El nou Dret successori de Catalunya», es van dedicar a una anàlisi exhaustiva del nou Codi de successions, amb ponències com ara les dels professors Lluís Puig i Ferriol («Les bases del nou Codi de Successions»), Encarna Roca («La successió dels cònjuges entre ells»), Antoni Mirambell, sobre els llegats en la nova regulació, Anna Casanovas, sobre les donacions per causa de mort, Pau Salvador i equip, sobre les parelles de fet en el Dret successori, o del notari Lluís Jou, sobre el testament en el Codi de successions. S'assoleix també un rècord de comunicacions, amb 14 comunicacions per part d'universitaris, advocats i altres professionals del Dret.

A diferència de les Jornades de 1992, les *Vuitenes Jornades de Dret català a Tossa* de 1994 no van ser de «Llei promulgada», sinó «prospectives», és a dir, de debat i d'intercanvi d'idees en matèria de Dret de família amb la ment posada al futur Codi de família que es convertiria en una realitat quatre anys més tard.

Cosa poc habitual en les Jornades, les ponències d'aquell any van estar precedides per una extensa «Conferència inaugural» de gairebé 100 pàgines, a càrrec del romanista Joan Miquel González de Audicana, amb un aprofundit «Estudi sobre la sistemàtica del Dret de Família en els països del "Civil Law" i del "Common Law"».

Entre les ponències presentades destaquen la del professor Lluís Puig Ferriol, amb el títol de «La protecció del dret de crèdit en el Dret familiar català», la dels professors Joan Egea i Cristina González Beilfuss, amb el títol «La problemàtica de la vellesa i el dret civil. Consideracions a l'entorn de la rellevància de la condició de persona anciana en el futur Codi de Família de Catalunya», les dels notaris Lluís Jou, sobre «Les relacions paterno-filials en el futur Codi de Família de Catalunya» i Juan José López Burniol, sobre els pactes de separació i divorci, la del registrador Joaquín María Larrondo, sobre els actes dispositius sobre l'habitatge habitual, i les dels advocats Eudald Vendrell i Avelina Rucosa, sobre diversos aspectes de la liquidació del règim de separació de béns.

Destaca també en aquest tercer període de desenvolupament del Dret català la preparació del que finalment va esdevenir la *Llei 7/1997 de 18 de juny, d'associacions*, la qual cosa donà l'oportunitat de tractar la matèria i de passada revistar les regulació de fundacions en les *Novenes Jornades de Dret català a Tossa* de 1996, dedicades a les persones jurídiques, amb el títol «*Les persones jurídiques en el Dret Civil de Catalunya: associacions i fundacions*»:

Destaquen en aquestes *Novenes Jornades* de 1996 una primera Ponència, dedicada a les «Competències de la Generalitat de Catalunya en matèria d'associacions i fundacions. Estat actual de la qüestió», a càrrec de Ramón María Llevadot i Roig, director del Gabinet Jurídic Central de la Generalitat, adscrit al Departament de la Presidència, i ponències que es refereixen en particular a les associacions i a les fundacions, a càrrec respectivament dels Drs. Fernando Cerdà i Josep Ferrer, pel que fa als aspectes civils, i pel que fa als aspectes fiscals, de professionals com ara els Srs. Francisco Arregui, Raimón Bergós i del notari Miquel Tarragona Coromina. Completa el panell de ponents el Prof. Jorge Caffarena Laporta, de la Universitat Carlos III de Madrid, amb una aproximació a algunes qüestions relatives a la constitució de les fundacions d'acord amb la Llei espanyola.

Pel que fa a les següents Jornades, les del 1998, i malgrat que feia un parell de mesos el Parlament de Catalunya acabava d'aprovar la *Llei 9/1998, del 15 de juliol, del Codi de família*, la matèria de Dret de Família ja havia estat tractada en dues Jornades anteriors i, en aquells moments, preocupava més un tercer Codi sectorial, el de Dret patrimonial que finalment, com és ben sabut, no es va arribar a materialitzar mai.

Per aquest raó les *Desenes Jornades* de 1998 es van dedicar al «*Futur del dret patrimonial de Catalunya*», amb diverses ponències marc, la primera de las quals es referia a les «Competències legislatives en matèria de dret patrimonial», una Segona sobre «el Dret d'obligacions i contractes», i una Tercera relativa als «Drets reals», que va ser la que va comptar amb més ponents.

Al meu parer, un aspecte molt important d'aquestes Jornades fou que van marcar l'inici de la consciència de que el Dret català del futur, el que s'havia de fer sobretot en matèria patrimonial, hauria de tenir en compte el context europeu i no només el que estaven fent els països del nostre entorn amb el seu Dret nacional, sinó el treball comparatista de grups internacionals que intentaven establir un marc de comunicació supranacional que afavorís un procés harmonitzador. Per dir-ho d'alguna manera, si el Dret de la tradició jurídica catalana clàssica havia viscut en el marc del *ius commune*, s'estava forjant en aquells moments un nou *ius commune* en el qual també s'hauria d'inserir el Dret civil català del futur i, en el qual, el Dret del codi civil espanyol deixava de ser la única referència.

Animats potser per aquest esperit, pocs anys després es dedicarien unes Jornades a aprofundir en la connexió europea.

La *Llei 9/1998, de 15 de juliol, del Codi de Família*, clou aquesta tercera etapa.

3. Jornades a l'entorn de la quarta fase: «Cap a un Codi Civil de Catalunya» (1999-2002)

Davant la dificultat d'un Codi de Dret patrimonial, calia plantejar-se si es continuava el camí dels codis sectorials o es feia realitat la profecia del aleshores ja exconseller Agustí Bassols i hom començava a anar, com es deia a Europa en aquells moments en relació a la futura harmonització, «cap a un codi civil», en aquest cas, català.

A la fi del 1998 el Departament de Justícia, amb la consellera Núria de Gispert al capdavant, va organitzar les Jornades titulades «Cap a un Codi Civil de Catalunya», amb l'objectiu de donar a conèixer al món jurídic català la voluntat del Govern d'avançar en la codificació del Dret civil i d'analitzar, amb representants del món acadèmic, polític i professional, les possibilitats d'aprovar a curt termini un codi civil de Catalunya. Una peça clau per a dur a terme aquesta tasca fou l'Observatori de Dret Privat de Catalunya, creat pel Decret 13/2000, del 10 de gener, de reestructuració parcial del Departament de Justícia, i format per un consell rector, una direcció executiva i una comissió de codificació, la qual es va estructurar en quatre Seccions, una secció de Successions (presidida per Josep Maria Puig Sallèles), una de Dret de família (Josep Delfí Guardia), una de Dret patrimonial (Antoni Mirambell) i una Secció d'Harmonització (un

servidor), i que era la Secció que tenia com a tasca principal dissenyar aquest futur codi i, en un primer moment, coordinar les tasques de les altres seccions.

Cal dir, però, que durant aquesta etapa es continuen promulgant entre 1999 i 2002 moltíssimes lleis especials, sobretot, en els darrers anys del període, d'aspectes molt parcials de Dret patrimonial.

En vistes a l'elaboració del Codi Civil, les *Onzenes Jornades* de l'any 2000 es dediquen a «*L'exercici de les competències sobre dret civil de Catalunya*». Una Ponència marc inaugural amb el títol de «Vint anys d'exercici de la competència en matèria civil», amb tres ponències a càrrec de Josep Maria Puig Salellas, Lluís Puig Ferriol i Josep Maria Bachs i Estany, analitzen, respectivament, el desenvolupament de la competència legislativa en matèria civil i la seva aplicació, tant per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya com per les audiències provincials en l'etapa dels anys 1985 a 2000.

Una segona ponència marc, amb la participació de ponents estrangers i catalans, tornar a incidir en el tema pendent del desenvolupament legislatiu del Dret patrimonial.

I finalment, una tercera ponència amb el títol «Directrius per a una part general del futur Codi Civil de Catalunya» comença a analitzar diversos problemes, com ara les fonts del Dret, el Dret supletori i les qüestions relatives a la prescripció i la caducitat, que dos anys més tard passarien a formar part del Llibre Primer del Codi Civil de Catalunya.

També en vistes a l'elaboració de l'encaix del futur Codi Civil de Catalunya en el marc europeu les *Dotzenes Jornades* de l'any 2002 es dediquen al «*El dret civil català en el context europeu*», amb diverses ponències entre les quals voldria destacar la tercera Ponència, que amb el títol de «El sentit d'una codificació per a Catalunya» parla, en un primer panell de l'«Estructura i contingut del futur codi civil de Catalunya» i, en un segon panell recull les opinions de representants de les diverses professions jurídiques sota el títol «Importància d'un codi civil per a Catalunya: reflexions des del món jurídic».

4. Jornades en la cinquena fase: la troballa del «Codi obert» i el desenvolupament del Codi Civil de Catalunya (2004-2021)

Pocs mesos després d'aquestes Dotzenes Jornades s'entra de ple en una cinquena fase amb l'aprovació de la *Llei 29/2002, de 30 de desembre. Primera Llei del Codi Civil de Catalunya*, la qual, gràcies a una feliç troballa de tècnica legislativa que introdueix la numeració decimal o indicària, permet fer un Codi obert, que es podrà així anar bastint amb successives lleis que s'aniran incorporant al lloc corresponent del Codi d'acord amb el full de ruta traçat a la Primera Llei. La tècnica, més a més de flexibilitat,

permet «tenir» i «parlar» de Codi Civil de Catalunya des del primer dia de l'aprovació de la Primera Llei del Codi.

Les Jornades dels anys posteriors tindran com a orientació fonamental les diverses lleis que van incorporant els diversos Llibres al Codi Civil, tot essent a vegades «*Jornades prospectives*», és a dir, amb propostes de futur o discussions preliminars de reformes que tot just es comencen a estudiar o que comenten projectes que es troben en diverses fases d'elaboració, i altres vegades «*Jornades retrospectives*», és a dir, que es dediquen a comentar les novetats ja introduïdes per lleis que ja s'han aprovat i, per tant, s'han incorporat recentment al Codi.

Del primer tipus de «*Jornades prospectives*» són les *Tretzenes Jornades* de 2004, les quals es desenvolupen sota el títol de «Nous reptes del Dret de família». En les Jornades es parla de l'europèitització del Dret de família (Professor Pintens) i dels treballs d'harmonització europeus (professora Boele-Woelki) i nord-americans (Prof. Melli) que s'estaven fent en aquells moments. Diverses ponències parlen des de la perspectiva catalana (p. ex., Ferrer, Egea, Roca, Rivero, Martin Casals, Bosch Carrera, Avelina Rucosa, etc.) i altres des de l'espanyola o d'altres branques del Dret, laboral o fiscal (com ara les de Garcia Rubio, Eduardo Rojo i Maria Luisa Esteve).

Del segon tipus, de *Jornades retrospectives* o de comentari de Llei aprovada, son les *Catorzenes Jornades* de l'any 2006, que es dediquen al que, si s'hagués entès bé què signifiquen les lleis seriades —cosa la qual no es va entendre mai—, s'hauria d'haver titulat, «Segona Llei» del Codi Civil, és a dir, la primera que s'aprova després de la Primera Llei, i que és la *Llei 5/2006, de 10 de maig, del llibre cinquè del Codi Civil de Catalunya, relatiu als drets reals*.

Així, les *Catorzenes Jornades*, del setembre de 2006 s'ocupen de «*La Codificació dels drets reals a Catalunya*». Consten de quatre ponències marc, on es tracten «La codificació dels drets reals», «L'adquisició, transmissió i extinció dels drets reals», «Les situacions de comunitat» i el tractament dels «Drets reals limitats».

Els ponents són professors universitaris (Antoni Mirambell, Ferran Badosa, Joan Marsal, Pedro del Pozo, Ángel Carrasco), notaris (Lluís Jou, Emilio González Bou, Antonio-Carmelo Agustín Torres, Álvaro Fernández Piera) i registradors (Antonio Giner Gargallo). També son nombroses les comunicacions a totes les ponències.

També són retrospectives les Jornades següents, les *Quinzenes Jornades* de 2008, les quals també s'ocupen d'una Llei aprovada el mateix any, la *Llei 10/2008, de 10 de juliol, del llibre quart del Codi Civil de Catalunya, relatiu a les successions*, Jornades que deixen de banda, però, el tracta-

ment d'una altra Llei del mateix any, la *Llei 4/2008, de 24 d'abril, del llibre tercer del Codi Civil de Catalunya, relatiu a les persones jurídiques*.

En les *Quinzenes Jornades* de 2008, una primera ponència s'ocupa d'analitzar la «Tradició heretada i innovació en el nou llibre quart del Codi Civil de Catalunya» (amb aportacions dels professors Josep Ferrer i Jesús Delgado i del notari Emilio González Bou).

La segona ponència es dedica a la «Successió testamentària», amb aportacions del notari José Miguel Mezquita García-Granero, de l'advocat i exconseller de Justícia, Josep-Delfí Guàrdia i Canela, i del professor Joan Marsal Guillamet.

La tercera ponència, sobre la successió contractual, corre a càrrec de l'advocat Ramon Pratdesaba i Ricart i del professor Fernando Cerdà.

Finalment, una quarta i una cinquena ponència, es dediquen, respectivament a «La successió intestada i les atribucions legals» i a l'«Adquisició de l'herència». Els diversos ponents dins de la quarta ponència marc són els professors M.^a del Carmen Gete-Alonso i Albert Lamarca. Per la seva banda, la professora Ana Casanovas i Mussons i el registrador José Luis Valle Muñoz, s'ocupen de desenvolupar la cinquena.

També es presenten nombroses comunicacions que es refereixen a la majoria de les ponències.

Malgrat que l'any 2010 es promulga la *Llei 25/2010, del 29 de juliol, del llibre segon del Codi Civil de Catalunya, relatiu a la persona i la família*, les *Setzenes Jornades* de 2010 decideixen fer una anàlisi prospectiva de les matèries del futur Llibre sisè, dedicat a les obligacions i els contractes.

Seràn les *Dissetenes Jornades* de 2012 les que sí es dedicaran a analitzar la regulació de Dret de família aprovada dos anys abans.

Les *Dissetenes Jornades* de 2012, després d'una Ponència inaugural sobre «El TSJC davant el nou Dret català de la persona i de la família», a càrrec de la magistrada del TSJC María Eugènia Alegret, s'estructuren en un format de tres ponències més una ponència de cloenda, a càrrec de la professora Encarna Roca, qui ofereix una panoràmica general del Llibre segon del Codi Civil de Catalunya dedicat a la persona i la família.

El llibre sisè del codi civil, finalment aprovat per la *Llei 3/2017, del 15 de febrer, del llibre sisè del Codi Civil de Catalunya, relatiu a les obligacions i els contractes, i de modificació dels llibres primer, segon, tercer, quart i cinquè* ha estat objecte tant de Jornades prospectives com retrospectives, encara que cal dir que degut a la seva condició actual de Llibre incomplet,

després de la seva aprovació encara hi hagut a les Jornades moltes intervencions que tenen aquest caràcter prospectiu o de què caldria fer ara per a completar-lo.

Un caràcter totalment prospectiu tenen les *Setzenes Jornades* de 2010 que, com ja s'ha indicat, decideixen fer una anàlisi de les matèries del futur Llibre sisè, dedicat a les obligacions i els contractes.

Les Jornades s'estructuren en cinc ponències. La primera, sota el títol «El desplegament del llibre sisè del Codi Civil de Catalunya», recull l'opinió de representats dels diversos col·lectius del món jurídic de com hauria d'esser aquest Llibre sisè. La Segona es refereix al contracte de compravenda, la Tercera al de serveis, la Quarta a la regulació de la responsabilitat extracontractual i la Cinquena a les altres fonts de les obligacions.

Les següents Jornades que s'ocupen del Llibre sisè del Codi Civil de Catalunya són les *Divuitenes Jornades* de l'any 2014, les quals analitzen el que encara és un projecte de llei del Llibre sisè.

Les ponències i comunicacions de les Jornades tenen per objecte reflexionar sobre les opcions del legislador català en matèria d'obligacions i contractes, tot prenent com a referència els treballs prelegislatius existents en aquell moment sobre la matèria, i tot situant el focus en les relacions del Dret de contractes amb el Dret mercantil i el règim de la contractació amb consumidors. Les ponències i comunicacions aprofundeixen en institucions clau del nou Dret de contractes, com el concepte de falta de conformitat, els remeis davant la falta de conformitat i les garanties especialment aplicables en operacions immobiliàries, i també tracten altres modalitats contractuals, inclosos els nous tipus contractuals vinculats amb la custòdia del territori.

Finalment, les darreres *Jornades* fins el moment, les *Vint-i-unenes jornades* de 2021, ajornades un any degut la pandèmia, es tornen a ocupar de matèries del Llibre sisè.

La Ponència Inaugural i commemorativa dels 40 anys de les Jornades corre a càrrec de Juan Antonio Xiol Rios, ponent de la STC 132/2019, de 13 de novembre, sobre el Llibre sisè del Codi Civil de Catalunya, que determina la constitucionalitat de la *Llei 3/2017, del 15 de febrer, del llibre sisè del Codi Civil de Catalunya* i estableix les bases, com diu el propi ponent, per un desenvolupament «adequat» del Dret de les obligacions en el Codi Civil de Catalunya. Com que es tracta d'unes Jornades molt recents, cal només recordar que la Primera ponència es refereix a diversos aspectes de la compravenda, la Segona a l'arrendament de blens i la Tercera a diversos aspectes de l'arrendament de finques urbanes. L'any de coll que va donar la pandèmia va permetre que les Jornades es fessin amb el llibre ja publicat, el qual es pot adquirir, entre altres llocs, a la web de l'Editorial Documenta Universitària.

Cal afegir, que en els darrers any també han tingut lloc dues Jornades, que no s'han esmentat.

Les *Dinovenes Jornades* de l'any 2016 es dediquen, en una primera ponència, a l'estudi de les modificacions aprovades al Llibre cinquè del Codi Civil de Catalunya i que van incorporar les propietats temporal i compartida, i van adaptar la regulació vigent de la propietat horitzontal a les necessitats de la pràctica. Una segona ponència s'ocupa d'altres modificacions, com ara la duta a terme per la Llei 6/2015, de 13 de maig, d'Harmonització del Codi Civil de Catalunya. Finalment, la tercera i darrera ponència d'aquestes Jornades analitza la incidència de la Llei estatal 15/2015, de jurisdicció voluntària, sobre el règim de les institucions familiars i successòries catalanes.

Per la seva banda, les *Vintenes Jornades* de 2018 tracten, en una primera ponència, de l'impacte del reglament europeu sobre llei aplicable a les obligacions contractuals (Roma I) en el nou Llibre sisè del Codi Civil de Catalunya, relatiu a les obligacions i els contractes, i desenvolupa l'anàlisi d'elements essencials del nou Llibre sisè, com ara la conformitat de la prestació al contracte des de l'òptica del Dret de consum.

Amb la mateixa perspectiva internacional i europea, la segona i la tercera ponència posen el focus, d'una banda, en els reglaments sobre règims econòmics matrimonials i efectes patrimonials de les unions registrades, que van entrar en vigor el 29 de gener de 2019 i, d'altra, en el reglament europeu de successions. Les ponències proposen les línies del possible desenvolupament del Dret català en matèria de Dret de família i successions, en qüestions com ara la dels aliments als fills, les noves formes de parentalitat i algunes parts del dret de successions.

III. CONCLUSIÓ I AGRAÏMENTS FINALS

Són, doncs, 40 anys de jornades, o més ben dit, 41 anys, i 21 edicions. Unes Jornades que a vegades han contribuït a preparar el desenvolupament del Dret civil català, mentre que d'altres han comentat, amb esperit constructiu, però crític, la feina feta.

Unes Jornades en les quals hi han anat participant juristes de totes les professions relacionades amb el Dret civil, de quatre o cinc generacions, des dels que tenien més de 50 anys fa ara 40 anys, fins els que amb prou feines en tenien 25 a les darreres Jornades d'enguany.

Les Jornades i la feina feta, han estat possibles gràcies a vosaltres.

Gràcies a les diverses institucions que heu col·laborat any darrere any i que, com en el cas d'aquest Col·legi, ens heu evitat que haguéssim de baixar la persiana en alguna edició en que les coses venien molt mal dades.

Gràcies a tots els professionals que amb les vostres contribucions heu anat vivificant cada edició de les Jornades i, de manera molt especial, als joves estudiants i llicenciats i llicenciades que ens han ajudat a fer les feines d'intendència des de fa més de 30 anys, que després han presentat comunicacions com a joves professors i professores i que, més tard, com a destacats professionals i catedràtics i catedràtiques de les universitats catalanes, han contribuït a la continuïtat amb les seves ponències. Si bé el papanatisme de diverses agències d'investigació, inclosa la catalana, que no donen cap valor curricular als treballs que es presenten a Jornades i Congressos, desincentiven la participació dels universitaris, caldria no cedir a les pressions i fer entendre a aquestes agències avaluadores que les publicacions de les Jornades contenen treballs de recerca tant importants que no tenen res a envejar als que es publiquen a les revistes més ben indexades.

Finalment, gràcies a l'Ajuntament i a la Vila de Tossa de Mar, que tan amablement i generosament ens han acollit tots aquests anys i que esperem que ens tornin a acollir, si Deu vol, en la pròxima edició de l'any 2023.

Girona, 14 de desembre de 2021.

I. DRET CIVIL DE CATALUNYA

El desenvolupament de la competència legislativa en matèria civil*

Josep Maria PUIG SALELLAS
Notari

És evident que parlar de desenvolupament de la competència autonòmica en matèria de dret civil pressuposa la determinació prèvia dels seus límits. Naturalment, és possible una segona interpretació del títol que s'ha donat a la meua intervenció, si entenem que comprèn també la ponderació de la tasca legislativa realitzada fins ara, aspecte que és molt menys complicat.

La primera qüestió s'insereix en la de la interpretació d'un dels preceptes més desgraciats de la Constitució, l'article 149.1.8, exemple difícilment superable de com no s'haurien de redactar les lleis, fruit probablement d'una d'aquelles transaccions de darrera hora, tan freqüents en el procés de redacció del text constitucional de 1978.

Avançaré ja des d'ara que, a l'hora de tractar d'aquella interpretació, la referència que crec decisiva, però ignorada i, per tant, ni tan sols tractada per les tesis estatalistes —aquelles que volen centrar l'abast de les competències autonòmiques en el text de les Compilacions aprovades pel règim polític anterior— és l'article 31.2 de l'Estatut del País Valencià, que reconeix a aquesta autonomia competència exclusiva per conservar, modificar i desenvolupar un dret civil que, en realitat, després de la batalla d'Almansa, s'havia perdut amb el Decret de Nova Planta de 29 de juny de 1707.

Hi ha naturalment les tesis intermèdies, que busquen un punt dolç, entre l'eixamplament de l'actuació estatal i la tesi més autonomista, que no cal dir que és la que he defensat sempre, partidària d'una competència general i, per tant, de reduir la competència exclusiva estatal a aquelles matèries que l'article 149.1.8 reserva a l'Estat «*en todo caso*».

* *L'exercici de les competències sobre dret civil de Catalunya: materials de les Onzenes Jornades de Dret Català a Tossa*, Universitat de Girona (ed. lit.), 2002, ISBN 84-8442-545-2, p. 15-54.

La referència més il·lustrativa de la tesi estatalista és segurament la que les sentències 88/1993, de 12 de març, i 156/1993, de 26 de maig, del Tribunal Constitucional, fan del concepte de desenvolupament —deixem de banda, doncs, els de conservació i de modificació— dels anomenats drets civils forals o especials.

I. LA COMPETÈNCIA AUTONÒMICA DE DESENVOLUPAMENT

1. La jurisprudència constitucional

Ambdues sentències donen una especial rellevància a les primeres paraules del text de l'article 149.1.8 de la Constitució. És a dir, d'una banda, a la seva atribució inicial a l'Estat de competència exclusiva en matèria de dret civil i, de l'altra, a la presentació de l'autonòmica com una competència reconeguda, presentada, *a posteriori*. Per tant, com a competència subordinada en certa manera a aquella.

El fet fonamental, doncs, seria la competència estatal, atès que la redacció del precepte en fa el concepte central; és a dir, el dona com a regla general, «*sin perjuicio de la conservación, modificación y desarrollo de los derechos civiles, forales o especiales por parte de las Comunidades Autónomas*», naturalment, «*allí donde existan*». Al final, doncs, segons aquella jurisprudència, la competència estatal aniria més enllà de l'enumeració de matèries que la part final del precepte atribueix a l'Estat, després d'aquella expressió «*en todo caso*».

L'objectiu és, per tant, la banalització de la competència autonòmica. Segons el fonament jurídic primer, lletra *b*), de la Sentència 88/1983, en efecte, «*esta expresión no puede ser vista [...] como norma competencial de primer grado que deslinda aquí los ámbitos respectivos que correspondan al Estado y que puedan asumir ciertas Comunidades Autónomas*». I afegeix que el sentit d'aquella reserva competencial a favor del legislador estatal «*no es otro, pues, que el de deslindar un ámbito dentro del cual [el dret civil foral o especial] nunca podrá estimarse subsistente ni susceptible, por tanto, de conservación, modificación o desarrollo*».

L'abast de la competència, per tant, afectaria fins i tot el dret foral o especial vigent. I és que, segons el que es diu en el fonament jurídic 3 l'abast de la competència autonòmica de conservació, modificació i desenvolupament «*no significa, claro está, en consonancia con lo anteriormente expuesto, una competencia legislativa civil ilimitada, ratione materiae, dejada a la disponibilidad de las Comunidades Autónomas, que pugnaría con lo dispuesto en el artículo 149.1.8 CE, por lo mismo que no podría reconocer su fundamento en la singularidad civil que la Constitución ha querido, por vía competencial, garantizar*».

Certament, malgrat que quedi clar quin és l'objectiu últim, no pot dir-se que el raonament sigui un model de claredat. En qualsevol cas, és sobre la base d'aquest raonament que, en el fonament jurídic tercer, la sentència

vol definir amb més detall el concepte autonòmic de desenvolupament, que, evidentment, és el que costa més d'emmarcar per a aquesta construcció doctrinal.

Segons l'esmentat fonament, *«los derechos civiles forales o especiales podrán ser objeto, no ya de “conservación” y de “modificación” sino también de una acción legislativa que haga posible su crecimiento orgánico y reconoce, de esta manera, no solo la historicidad y la actual vigencia, sino también la vitalidad hacia el futuro»*.

Però apareix tot seguit la reserva. És a dir, *«este crecimiento con todo, no podrá impulsarse en cualquier dirección ni sobre cualesquiera objetos»*. La raó seria que *«la posible legislación autonómica en materia civil se ha admitido por la Constitución no en atención como hemos visto, a una valoración general y abstracta de lo que podríamos denominar los intereses respectivos (art. 137 CE) de las Comunidades Autónomas como tales, sino a fin de garantizar, más bien, determinados Derechos civiles forales y especiales vigentes en ciertos territorios»*.

És evident, per tant, un cert sentit diguem-ne arqueològic i com a conseqüència, si bé *«el “desarrollo” de los Derechos civiles forales o especiales enuncia, pues, una competencia autonómica en la materia, que no debe vincularse rígidamente al contenido actual de la Compilación u otras normas de su ordenamiento»*, es tracta d'una competència limitada. Concretament, *«cabe que las Comunidades Autónomas citadas de Derecho civil foral o especial regulen instituciones conexas con las ya reguladas en la Compilación dentro de una actualización o innovación de los contenidos de ésta según los principios informadores peculiares del Derecho foral»*.

Per tant, primer, connexió amb institucions contingudes en la Compilació, segon, relació amb els principis informadors d'aquesta, amb tots els inconvenients i la incongruència que això comporta per al bon govern civil d'una societat dinàmica amb problemes i amb institucions pròpies. En qualsevol cas, aquesta posició doctrinal serà reproduïda després per la Sentència 156/1993.

Naturalment, no falten autors que intenten l'obertura del sistema. En aquest sentit, abans de les dues sentències citades, Salvador Coderch (*«El derecho civil de Cataluña. Comentario al nuevo artículo 1 de la Compilación catalana»*, *La Compilación y su historia*, 1985, p. 334) havia aportat la idea de la progressivitat. És a dir, el que no estaria permès a la Comunitat Autònoma seria la solució de continuïtat i, com a conseqüència, la única condició exigible a la seva activitat legislativa seria aquella progressivitat del procés.

Badosa (*La recent jurisprudència constitucional sobre les competències de les comunitats autònomes amb dret civil*, 1994, p. 15), ara ja comentant aquella jurisprudència, va segurament més enllà. Segons ell, es dóna la competència quan s'identifica la seva base de suport o punt de partida com a possibilitat d'integrar-se naturalment en una de les grans divisions sistemàtiques de les Compilacions: llibres, títols, capítols.